

נמצא, כי נכון הוא שמן התורה דרשינן שאין מועלין באפר הפרה, אך אף על פי כן הוצרכו לתקנת בית דין שלא יחשבו כמועלין.

שנינו במשנה: תנאי בית דין הוא על הקינין הפסולות, שיהו מביאין תחתיהן קינין אחרים משל ציבור.

תמן בריש פרקין תנינן: מעות שנמצאו במקדש בין קופה שנותנים בה מעות להביא מהם קינין לבין קופה שנותנים בה מעות להביא מהם גזולי עולה לנדבה, אם נמצאו בריחוק מקום, מחצתה לזה ומחצתה לזה, דהוי ספק השקול — יביאו מהם גזולי עולה ומפרש שם הטעם. [גירסת הגר"א].

ומקשינן: הלוא איכא למיחש שמא באו מעות הללו מקופת קיני חובה, שנתנה אשה יולדת מעותיה שם שיביאו בהן קן לחובתה. ואם יביאו בהן גזולי עולה, נמצא שלא הביאה חובתה.

ואם כן האשה הזאת — כמה היא מתכפרת?

אמר רבי יצחק: תנאי בית דין הוא שהמספק את הקינין להקדש מספק את הפסולות ואת האובדות.

כלומר, אותו אדם שקונים ממנו ההקדש את העופות לצורך קיני חובה מקבל עליו אחריות לתת קינין תחת הקינין שנמצאו פסולות וכן תחת הקינין שנאבדו, ואשה זו תתכפר באותו הקן שיספק זה תחת מעות אלו שנמצאו בין הקופות.

הדרן עלך מעות שנמצאו

אמר ר"ש בר נחמן בשם רבי יונתן: בדין תורה היה צריך להיות שהנהנים מאפר הפרה ימעלו בה, ויביאו קרבן מעילה.

וחן [בית דין של חכמים], גזרו ותקנו שלא ימעלו בה.

כלומר, שלא יהו הנהנים ממנה חשובין כמועלים, ולא יביאו קרבן מעילה.

ומקשינן: וכי רק משום תנאי בית דין אין מועלין באפר הפרה?

והא תני בברייתא: הא דכתיב גבי פרה אדומה "חטאת היא", בא הכתוב ללמד שרק "היא", הפרה עצמה, קרויה חטאת, ומועלין בה.

ואך ורק בה מועלין, ואין מועלין באפרה.

הרי חזינן שמן התורה אין מועלין באפרה, ולא מתנאי בית דין.

אמר רבי אבהו: אכן מעיקר הדין, מן התורה אין מועלין באפרה.

אלא, שראו חכמים בראשונה [בתחילה], שהיו משתקשקין בה [מזולזלין, לשון קשקוש] ונותנין אותה לרפואה על גבי מכותיהן. לפיכך גזרו שימעלו בה מדרבנן.

וכיון שראו העם שמועלין אפילו באפר הפרה, חשו ולא רצו לבוא ולקבל הזאה על מי שנטמא במת, שחששו שהם מועלין בפרה.

וכשראו חכמים שנגדרו ופרשו העם מלהזות על הטמא, חזרו וגזרו [תקנו] שלא ימעלו בה.

וחזר הדין כדמעיקרא מן התורה, שאין מועלין באפר הפרה.